

Student engagement: meer betrokkenheid in je les

written by Leon Anasagasti

4 maart 2024

Iets wat opvalt in het onderwijs is dat we vaker te horen krijgen dat leerlingen en studenten minder betrokken zijn tijdens de les. Het in mindere mate betrokken zijn, uit zich onder meer in het niet actief meedoen, weinig vragen stellen, geen notities maken en niet opletten. 'Er is iets veranderd bij deze generatie leerlingen en studenten!'. Is dit echt zo, of is het onze taak als docenten om ervoor te zorgen dat ze wel het gewenste gedrag vertonen tijdens onze lessen? Waar ligt onze rol hierin en hoe kunnen wij de betrokkenheid van onze leerlingen en studenten vergroten?

Student engagement

Figuur 1. Kappe en Mazajchik (2022)

Wanneer je de betrokkenheid van je studenten en leerlingen wilt vergroten, kun je al snel uitkomen bij het begrip: *student engagement*. Zoek je op de definitie dan kom je erachter dat dit een breed gedefinieerd begrip is.

Laten we allereerst eens beginnen met een definitie van The Glossary of Education Reform (2016): “*Student engagement refers to the degree of attention, curiosity, interest, optimism, and passion that students show when they are learning or being taught, which extends to the level of motivation they have to learn and progress in their education.*”

Wat het lastiger maakt is dat student engagement geen sluitende definitie kent. Kappe & Mazajchik (2022) maken een onderverdeling in drie typen engagement: *gedragmatige*, *emotionele* en *cognitieve* engagement (zie afbeelding). Om het enigszins behapbaar te houden focussen wij in dit artikel op praktische tips die je in de klas kunt toepassen. Tevens zullen we het Nederlandstalige woord ‘betrokkenheid’ gebruiken.

Waarom zou je hier op inzetten?

Op dit moment wordt geschat dat tussen de 40 - 70% van de studenten niet, of weinig, betrokken is (UKES, 2019; Kappe, 2019). We weten daarnaast dat deze studenten minder aandacht besteden aan hun schoolwerk, minder met docenten spreken, klagen over de hoeveelheid studiewerk, ze zich minder goed voorbereiden en weinig openstaan voor uitdagingen (Trout, 1997).

Een hogere student betrokkenheid wordt in veel onderzoeken geassocieerd met positieve leeruitkomsten op academisch, sociaal en emotioneel gebied (Klem & Connell, 2004; Gibbs, 2014). Een hogere betrokkenheid zorgt bijvoorbeeld voor [meer motivatie](#) (Finn, 1989). Daarnaast zorgt dit ervoor dat [het onderwijs relevanter wordt](#). Onderwijs dat meer aansluit bij wat studenten willen en nodig hebben heeft meer kans van slagen (Knifsend et al., 2020).

Het vergroten van student engagement

We hebben nu een beter beeld van wat goede betrokkenheid inhoudt en welk positief effect het kan hebben. Maar hoe vergroten wij dit nu? Volgens Li en Lerner (2013) is voor het stimuleren van betrokkenheid aanvankelijk sturing van buitenaf nodig. Hieronder een aantal praktische tips vanuit onderzoek (Kappe & Mazajchik, 2022) en inzichten uit onze werkzaamheden.

Zorg dat leerlingen en studenten zich gezien voelen

Denk bijvoorbeeld aan de docent die een leerling of student in een les gemist heeft en even de tijd neemt om een gesprek te starten. Leerlingen en studenten willen het gevoel hebben dat ze gezien en gemist worden. Vanuit onderzoek weten we dat dit een positief effect heeft op de student (emotionele betrokkenheid).

Het zit hem in de kleine dingen. Als je weer een nieuwe groep voor je krijgt en je [direct alle gezichten aan de juiste naam probeert te koppelen](#). Je zult merken dat leerlingen en studenten aangenaam verrast zijn als je dit de tweede of derde les al lukt. Het is iets simpels, maar zo enorm effectief. De leerling of student moet het gevoel krijgen als persoon belangrijk te zijn, ertoe te doen voor de instelling en dat de opleiding om hem geeft als persoon (Terenzini et al., 1994). Een onderzoek door de ING Foundation (2010) concludeerde dat 98% van de respondenten geloven dat een goede docent de koers van een student ten goede kan beïnvloeden. En 88% van de respondenten gaven aan zo'n docent gehad te hebben in hun leven. De relatie die je hebt met leerlingen of studenten, kan dus een enorme impact hebben op hun leven!

Bevorder actieve leerling- of studentenparticipatie

In het onderzoek van Kappe & Mazajchik (2022) worden tips gegeven over actieve participatie binnen en buiten de school, om op deze wijze de betrokkenheid te vergroten. In dit artikel focussen wij ons voornamelijk op wat er in het klaslokaal gebeurt en hier past [activerende didactiek](#) geweldig bij.

Tijdens het leren zijn studenten en leerlingen bezig met het verbinden van bestaande kennis ([voorkennis](#)) en het leggen van relaties met nieuwe kennis. Om hiervoor te zorgen moeten zij zelf aan het werk worden gezet (gedragmatige betrokkenheid). Als docenten vinden wij het vaak prettig om veel [klassikale instructie](#) te geven, maar we weten vanuit onderzoek dat activerende strategieën veel meer aansluiten op het leren. Het passief consumeren van kennis is weinig motiverend. Op het internet staan voldoende manieren om jouw studenten te activeren, probeer bijvoorbeeld eens een les actiever te maken met [ChatGPT](#).

Maak het leerproces zichtbaar en zorg voor voldoende uitdaging

Zodra studenten of leerlingen het gevoel hebben dat de leeractiviteit hun tijd en moeite niet waard is, kunnen ze disengaged raken (Pino-James, 2014). Zorg

ervoor dat de stof aansluit bij hun voorkennis en [toets](#) dit ook. Maak de leerlingen of studenten bewust van de waarde van de [leeractiviteit](#) en koppel dit aan hun persoonlijke of beroepsmatige interesses (Ryan & Deci, 2000). Wat hierbij ook goed werkt is het modellen hoe deze kennis of vaardigheden toepasbaar zijn in het echte leven (cognitieve betrokkenheid).

Studenten en leerlingen moeten een zekere mate van uitdaging voelen tijdens hun leeractiviteiten. Wil je in de [zone van naaste ontwikkeling](#) komen, moet hiervoor eerst het leerproces zichtbaar worden gemaakt. Het leerproces zichtbaar maken kan middels [formatieve handelingen](#). Het gaat om didactische handelingen die zowel jou als docent als de leerlingen of studenten helpen om inzicht te krijgen in waar zij staan, ten opzichte van de beoogde [leerdoelen](#) of [leeruitkomsten](#), en bijbehorende [succescriteria](#). Op basis daarvan kunnen geïnformeerde vervolgacties worden gekozen.

Zorg voor voldoende autonomie

Leerlingen of studenten die het [gevoel hebben hun eigen leerproces te kunnen beïnvloeden](#) ervaren een verhoging in hun [intrinsieke motivatie](#) (Marzano & Pickering, 2011). Creëer bijvoorbeeld voldoende keuzemogelijkheden tijdens jouw lessen, maar houd ook rekening met de choice overload.

Bekijk jouw leeractiviteiten eens kritisch en zoek naar mogelijkheden om keuze aan te bieden. Dit kan bijvoorbeeld door het 'wat' volledig omschreven te hebben, maar het 'hoe' vrij te laten, of door ze de volgorde van hun activiteit(en) te laten bepalen. Er zijn natuurlijk nog veel meer manieren om het gevoel van autonomie te stimuleren. Meer weten over autonomie? Luister dan [hier](#) naar onze podcastaflevering.

Kortom

Er zijn zeker verschillen tussen de generaties die wij bedienen. Tegelijkertijd ligt er bij ons docenten een grote rol om leerlingen en studenten te stimuleren en ervoor te zorgen dat ze betrokken blijven bij hun leerproces. Bovenstaand zijn enkele tips waar je aan kunt denken, maar er zijn nog veel meer elementen die je zou kunnen toepassen.

Daarnaast werkt het, net zoals alle andere ontwikkelingen, een stuk beter als je dit schoolbreed aanvielt. Toch kun je alvast beginnen met wat kleine veranderingen in je eigen lespraktijk om op deze manier collega's bewust(er) te maken van de waarde van student engagement. Veel plezier en succes!

Literatuur

Kappe, R. & Mazajchik, T. (2021). Student engagement, meer dan alleen een goede relatie.

Klem, J. & Connell, A. Relationships Matter: Linking Teacher Support to Student Engagement and Achievement

Knifsend, C. Extracurricular Participation, Collective Self-Esteem, and Academic Outcomes Among College Students

Mae, N. The Glossary of Education Reform (2016)

Pino-James, N. Golden Rules for Engaging Students in Learning Activities

Dit artikel is afkomstig van [Vernieuwonderwijs.nl](https://www.vernieuwonderwijs.nl).

Bekijk de meeste recente versie van ons artikel op onze website.